

James Tumbridge, Alexandra Seymour-Pierce: Mesterséges intelligenciák mint feltalálók? Miért törődünk ezekkel? AI inventors? Why should we care? Lexology, 2020. 11. 27.

Az *Inside IP* 2009. őszi/téli számában beszámoltunk egy próbaügy benyújtásáról, amely azal érvelt, hogy lehetővé kellene tenni mesterséges intelligencia (artificial intelligence, AI) megnevezését feltalálóként egy szabadalmi bejelentésben. Azóta a világ legnagyobb szabadalmi hivatalai eldöntötték, hogy a jelenlegi törvény ezt nem teszi lehetővé, de az AI-feltaláló kérdése messze nincs rendezve.

2018-ban számos szabadalmi bejelentést nyújtottak be *dr. Stephen Thaler* nevében két olyan találmányra, amelyeket állítólag egy DABUS (Device for the Autonomous Bootstrapping of Unified Sentience) nevű AI talált fel. Azon az alapon, hogy a DABUS függetlenül gondolta ki a találmányokat, és hogy nem lehetett humán feltalálót azonosítani, a bejelentések a DABUS-t nevezik meg egyetlen feltalálóként.

A feltalálóság alaki követelményei államonként különböznek, de az Egyesült Államok Szabadalmi és Védjegyhivatala (USPTO), az Európai Szabadalmi Hivatal (EPO) és az Egyesült Királyság Szellemitulajdon-védelmi Hivatala (UKIPO) egyaránt elutasította azt a lehetőséget, hogy a DABUS-t feltalálóként lehessen megnevezni a szabadalmi bejelentésekben, olyan közös véleményre jutva, hogy a jelenlegi jogalkotás mellett egy feltalálónak „természetes személynek” kell lennie egy szabadalmi bejelentés céljaira.

Az EPO és az USPTO döntései még fellebbezés alatt állnak, de az Egyesült Királyság Felsőbíróóságának (UK High Court, UKHC) ítélete 2020. szeptemberben elutasította a megfelelő fellebbezést, megerősítve az UKIPO azon döntését, hogy egy személyt – ami egy „természetes személyt”, és nem csupán egy jogi személyt jelent – kell azonosítani feltalálóként. Vagyis még ha a DABUS-t úgy lehetne is tekinteni, hogy ő hozta létre a találmányokat, nem lehetne feltalálónak tekinteni az Egyesült Királyság szabadalmi törvénye szerinti célokra, mert az a törvényes követelmény, hogy a feltaláló a „tényleges kigondolója a találmánynak”, magában foglalja azt is, hogy egy humán „valaki” végezte a kitalálást.

Az a kérdés, hogy egy AI lehet-e feltaláló, nem csupán akadémikus, hanem része egy tágabb kérdésnek az AI által létrehozott találmányokkal és azok kereskedelmi valóságával kapcsolatban. Ha valaki feltaláló, ez bizonyos jogokat ad, és nélkülözhetetlen egy szabadalom tulajdonlásának és arra való jogosultságnak a fogalmához. Az Egyesült Királyság szabadalmi törvénye szerint a szabadalomszerzés joga „elsődlegesen a feltalálót” illeti meg, figyelembe véve a feltaláló által kötött bármilyen egyéb megállapodást (így például egy átruházást vagy alkalmazási szerződést). A feltalálással kötött ilyen jogi megállapodások révén tudják a vállalatok származtatni saját szabadalmaikra vonatkozó jogukat. Egy AI, amilyen a DABUS, nem rendelkezik jogi személyiséggel, és nem birtokolhat saját tulajdont, nem köthet jogi megállapodásokat tulajdonjogok átruházására. Továbbá – miként az UKIPO döntése megjegyzi – „még ha elfogadnák is, hogy a DABUS kielégíti a törvényes követelményeket

ahhoz, hogy feltalálónak tekinthessék, a jogátruházás a feltaláló tulajdonlásán át nem elégíti ki az Egyesült Királyság szabadalmi törvénye 7(2) cikkének követelményeit”.

Ennek megfelelően, még ha DABUS-t a kérdéses szabadalmi bejelentések feltalálójaként lehetne is megadni, dr. Thalernek abban nincsenek jogai, és nem jogosult arra, hogy szabadalmat kapjon a találmányokra.

Ebben a jelenlegi helyzetben egyértelmű feszültség van. Egyrészt az UKIPO kész feltételezni, hogy egy AI feltalálhat valamit emberi beavatkozás nélkül úgy, hogy nem lehet természetes személyt a tényleges kigondolónak tekinteni; másrészt az UKIPO eldöntötte, hogy egy szabadalmi bejelentésre nem lehet szabadalmat adni, ha AI van megadva feltalálólóként, és az ilyen AI-feltaláló tulajdonosa nem jogosult szabadalmat kérni a találmányra. Ugyanakkor jogi bonyodalmak merülnek fel egy olyan szabadalmi bejelentés benyújtásakor, amelyre a bejelentő nem jogosult, és arra sem, hogy rossz feltalálót nevezzen meg feltalálólóként, különösen az Egyesült Államokban, ahol „egy olyan természetes személy azonosítása, aki nem találta vagy fedezte fel a találmány tárgyát, egy szabadalmi bejelentésben ütközne a szabadalmi törvényekkel”, és ahhoz vezethetne, hogy a szabadalmat nem tekintenek érvényesíthetőnek.

Miként ezek a próbaügyek és a belőlük származó szabadalmi hivatali döntések megvilágították, jelenleg rés van a törvényben, aminek az az eredménye, hogy a jelenlegi szabadalmi rendszer nem gondoskodik a kizárólag AI által létrehozott találmányok oltalmáról. Miközben az UKHC döntése utal arra, hogy értelmezés lehetővé teheti ennek a résnek a lezárását a meglévő jogalkotás keretein belül, az a kérdés, hogy hogyan kezeljük az AI által létrehozott találmányokat, még mindig nyitott.

Van egy olyan kérdés, amely az elmúlt évben egyre növekvő figyelmet keltett azzal, hogy az Egyesült Királyság kormánya az ügyben konzultációt nyitott, és novemberben a szellemi tulajdon és az AI kapcsolatáról a WIPO egy harmadik ülést tartott. Az érdeklődés magas szintje érthető, ha figyelembe vesszük a szabadalmak történetét, a nyilvános politika elvi alapjait és a szabadalmi rendszert, amely egy feltaláló számára 20 év szabadalmi monopóliumot ajándékoz két okból: (i) a feltalálók osszák meg azt, amit tudnak, így az utánuk jövők építhetnek ötleteikre; és (ii) jutalmazza a kutatási beruházást. Miként láttuk, egy szabadalom engedélyezésének kiindulási pontja mostanáig a humán feltaláló, a „természetes személy” volt, jóllehet azután egy vállalat birtokolhatja és használhatja a szabadalmat.

Miként azonban a DABUS-ügyek mutatják, most fel kell tennünk a kérdést: baj-e, ha nincs humán feltaláló? Mit jelent a beruházás és az áttekinthető tanulmányosztás szempontjából, ha egy vállalat nem kaphat szabadalmat, mert a feltaláló egy AI volt?

Úgy tűnik, hogy ezek a kérdések jelenleg nem sürgetőek. Ezek a próbaügyek az első olyan szabadalmi bejelentések, amelyekben AI-t neveznek meg feltalálólóként, és mostanáig nem volt felzúdulás amiatt, hogy vállalatok nem tudnak szabadalmat kapni az AI-feltalálókra vonatkozó korlátozások miatt. A DABUS-bejelentések azonban mutatják azt az irányt, amerre

ez a technológia halad, és minthogy az AI-képességek növekednek, elérkezhetünk egy olyan pontra, ahol már jelentős számú találmányt nem lehet szabadalmakkal védeni.

Azt gyanítjuk, hogy ha egy vállalat azt látja, hogy képtelen elérni a kutatásba fektetett erőfeszítéseinek megtérülését, valószínűleg gyorsan meg fogja változtatni ilyen kérdésekben az üzleti érdeklődését. Ha ez megtörténik, a politikusoknak figyelembe kell venniük a „szabadalmi üzletet”, és meg kell birkózniuk ezekkel a kérdésekkel. Ha az AI által létrehozott találmányokra nem lehet majd szabadalmat kapni, a vállalatok nem fogják a nyilvánossággal megosztani tudásukat, és nem fognak törekedni beruházások elnyeréséért. Ez problémát jelent? Az AI felhasználásával végzett fejlesztések költsége indokolja a szabadalmi oltalmat, vagy vannak olyan találmányok, amelyeket AI hozott létre a kutatás olyan, viszonylag olcsó formájára támaszkodva, amelyet nem kell ugyanolyan oltalommal védeni, mint egyéb találmányokat? A kutatásba történő pénzügyi beruházás élvezhet-e politikai oltalmat, vagy ez olyan emberi törekvés, amelyet jutalmazni kívánunk? A politikusoknak el kell dönteniük, mi a szabadalmi rendszer célja, és hogy mindent egybevetve van-e elegendő politikai ok annak megváltoztatására.

Nem tudhatjuk, hogyan fognak végződni a jövő politikai harcai. Időközben hátrányossá válhat az a helyzet, hogy a szabadalmi oltalom humán alkotót igényel. Az ilyen területen dolgozó nagyvállalatok előbb vagy utóbb kiharcolhatják az AI feltalálók jogainak bővítését. (Az utolsó mondat a szemleíró véleménye.)

Dr. Palágyi Tivadar

* * *